Zbirka odločb sodne prakse

SKLEP SODIŠČA (osmi senat)

z dne 26. februarja 2025*

„Predhodno odločanje – Člen 99 Poslovnika Sodišča – Odgovor, o katerem je mogoče jasno sklepati iz sodne prakse ali ki ne dopušča nobenega razumnega dvoma – Konvencija o izvajanju Schengenskega sporazuma – Člen 54 – Člen 50 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah – Načelo *ne bis in idem* – Področje uporabe – Sodba, s katero je odrejena nastanitev osebe v zavodu za duševno bolne prestopnike – Odlog, če se ta oseba zdravi“

V zadevi C-766/24,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Protodikeio Peiraios (Trimeles Plimmeleiodikeio Peiraios) (sodišče v Pireju (kazensko sodišče v senatu treh sodnikov v Pireju), Grčija) z odločbo z dne 26. februarja 2024, ki je na Sodišče prispela 5. novembra 2024, v kazenskem postopku zoper

AB,

ob udeležbi

Eisaggelia Protodikon Peiraia,

CD,

EF,

GH,

IJ,

KL,

SODIŠČE (osmi senat),

v sestavi S. Rodin, predsednik senata, C. Lycourgos (poročevalec), predsednik tretjega senata, in O. Spineanu-Matei, sodnica,

generalni pravobranilec: A. Biondi,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

* Jezik postopka: grščina.

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi odločeno z obrazloženim sklepom v skladu s členom 99 Poslovnika Sodišča,

sprejema naslednji

Sklep

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago načela *ne bis in idem* v pravu Unije.

2 Ta predlog je bil vložen v okviru kazenskega postopka zoper osebo AB zaradi naklepnega požiga.

Pravni okvir

3 Člen 54 Konvencije o izvajanju Schengenskega sporazuma z dne 14. junija 1985 med vladami držav Gospodarske unije Beneluks, Zvezne republike Nemčije in Francoske republike o postopni odpravi kontrol na skupnih mejah (UL 2000, L 239, str. 19), ki je bila podpisana v Schengenu 19. junija 1990 in je začela veljati 26. marca 1995 (v nadaljevanju: KISS), določa:

„Oseba, proti kateri je bil sodni postopek v eni pogodbenici pravnomočno končan, se za ista dejanja ne sme preganjati v drugi pogodbenici, pod pogojem, da je bila izrečena kazen tudi izvršena, da je v postopku izvrševanja ali je po zakonodaji pogodbenice, ki jo je izrekla, ni več mogoče izvršiti.“

Postopek v glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

4 AB, ki prebiva na Dunaju (Avstrija), je 15. decembra 2018 naklepno zažgal čoln v marini Glyfada (Grčija). Požar je uničil ta čoln in poškodoval še dva druga.

5 Kazenska postopka v zvezi s temi dejanji sta bila zoper AB uvedena v Grčiji in Avstriji.

6 Landesgericht Wiener Neustadt (deželno sodišče Wiener Neustadt, Avstrija) je po vsebinski obravnavi zadeve 18. februarja 2020 izdalo sodbo (v nadaljevanju: sodba z dne 18. februarja 2020), v kateri je ugotovilo, da je AB storil dejanja, ki se mu očitajo, in da bi ta dejanja, če bi se obdolženca štelo za kazensko odgovornega, pomenila kaznivo dejanje požiga, ki je določeno v členu 169(1) avstrijskega kazenskega zakonika in se kaznuje z zaporno kaznijo, daljšo od enega leta. Vendar je navedeno sodišče ugotovilo, da obdolženec ni kazensko odgovoren, saj je ravnal pod vplivom akutne psihoze zaradi shizofrenije.

7 To sodišče je še ugotovilo, da je AB zaradi svojega duševnega stanja zmožen storiti druga kazniva dejanja. Zato je odredilo njegovo nastanitev v zavodu za duševno bolne prestopnike.

8 Kljub temu je to sodišče ukrep nastanitve pogojno odložilo s preizkusno dobo petih let. Pogoji te pogojne odložitve so, da se mora AB na eni strani zdraviti farmakološko, to zdravljenje pa je treba redno spremljati, in sicer vsaj enkrat mesečno, in redno obiskovati psihoterapijo, na drugi strani pa mora vsake štiri tedne priti na psihiatrično zdravljenje v forenzičnem psihiatričnem centru. AB je te pogoje izpolnjeval vsaj do 6. decembra 2022.

9 Potem ko sta se avstrijsko državno tožilstvo in AB odpovedala pravnim sredstvom, ki sta jih imela na voljo, je sodba z dne 18. februarja 2020 postala pravnomočna.

10 AB pri Protodikeio Peiraios (Trimeles Plimmeleiodikeio Peiraios) (sodišče v Pireju (kazensko sodišče v senatu treh sodnikov v Pireju), Grčija), ki je predložitveno sodišče, prek svojega odvetnika zahteva, da se kazenski postopek, ki je bil zoper njega uveden v Grčiji, ustavi. Primarno uveljavlja ugovor pravnomočnosti. Sodba z dne 18. februarja 2020, ki se nanaša na ista dejstva, kot so v postopku v glavni stvari, naj bi bila namreč obsodilna sodba, za katero se uporabljata člen 54 KISS in člen 50 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina). Podredno, obdolženec navaja, da ni kazensko odgovoren za dejanja, ki se mu očitajo.

11 Državna tožilka, ki jo podpirajo oškodovanci, in sicer lastniki zadevnih čolnov, trdi, da ta sodba ne pomeni obsodbe, saj je Landesgericht Wiener Neustadt (deželno sodišče Wiener Neustadt) razsodilo, da je bil AB v času dejanj neprišteven, in zato odredilo ukrep zdravljenja.

12 Predložitveno sodišče poudarja, da je poleg tega s to sodbo ta ukrep pogojno odložen. Glede na vse te dejavnike se to sodišče sprašuje o razlagi načela *ne bis in idem*, kot je zapisano v členu 50 Listine.

13 V teh okoliščinah je Protodikeio Peiraios (Trimeles Plimmeleiodikeio Peiraios) (sodišče v Pireju (kazensko sodišče v senatu treh sodnikov v Pireju)) prekinilo postopek in Sodišču v predhodno odločanje predložilo naslednji vprašanji:

„1. Ali se načelo *ne bis in idem* uporablja tudi za pravnomočno ali neizpodbojno sodbo kazenskega sodišča druge države članice Unije po pregonu zaradi istih dejanj, v kateri je to sodišče po preučitvi dejanskega stanja zadeve in zaradi ugotovitve, da obdolženec ni kazensko odgovoren, sicer priznalo, da je storil zadevno dejanje, vendar mu je izreklo ukrep zdravljenja – namreč nastanitev v zavodu za duševno bolne prestopnike – ki pomeni odvzem prostosti obdolženca proti njegovi volji? Drugače povedano, ali odrejeni ukrep zdravljenja pomeni ‚kazen' in ali se sodba v takem primeru šteje za ‚obsodbo'?

2. Ali je odgovor na prejšnje vprašanje drugačen, če je v navedeni sodbi izrečeni ukrepa zdravljenja odložen pod določenimi pogoji, ki jih obdolženec izpolnjuje?“

Vprašanji za predhodno odločanje

14 Člen 99 Poslovnika Sodišča določa, da če je iz sodne prakse mogoče jasno sklepati, kakšen je odgovor na vprašanje, predloženo v predhodno odločanje, ali če odgovor na tako vprašanje ne dopušča nobenega razumnega dvoma, lahko Sodišče na predlog sodnika poročevalca in po opredelitvi generalnega pravobranilca kadar koli odloči z obrazloženim sklepom.

15 To določbo je treba uporabiti v tej zadevi.

16 V skladu z ustaljeno sodno prakso mora Sodišče v okviru postopka sodelovanja med nacionalnimi sodišči in Sodiščem iz člena 267 PDEU nacionalnemu sodišču podati koristen odgovor, ki mu omogoča rešitev spora, o katerem odloča. S tega vidika mora Sodišče po potrebi preoblikovati vprašanja, ki so mu bila predložena. Poleg tega Sodišče lahko presodi, da je treba upoštevati določbe prava Unije, na katere se nacionalno sodišče v svojem vprašanju ni sklicevalo. Sodišče lahko namreč predložitvenemu sodišču poda vse elemente razlage, ki bi mu lahko koristili pri odločanju o zadevi, ki mu je bila predložena, ne glede na to, ali se je v svojem vprašanju nanje

sklicevalo ali ne. V zvezi s tem mora Sodišče iz vseh elementov, ki jih je predložilo nacionalno sodišče, in zlasti iz obrazložitve predložitvene odločbe razbrati elemente prava Unije, ki jih je treba razložiti ob upoštevanju predmeta spora (glej v tem smislu sodbo z dne 4. oktobra 2024, Confédération paysanne (Melone in paradižniki iz Zahodne Sahare), C-399/22, EU:C:2024:839, točka 40 in navedena sodna praksa).

17 V obravnavani zadevi je iz predloga za sprejetje predhodne odločbe razvidno, da je bil postopek proti AB pravnomočno končan v Avstriji, državi članici, za katero se uporablja KISS. To osebo za ista dejanja preganja druga država članica, za katero se uporablja KISS. Zato položaj, ki se obravnava v postopku v glavni stvari, spada na področje uporabe člena 54 KISS, v skladu s katerim se „[o]seba, proti kateri je bil sodni postopek v eni pogodbenici pravnomočno končan, za ista dejanja ne sme preganjati v drugi pogodbenici, pod pogojem, da je bila izrečena kazen tudi izvršena, da je v postopku izvrševanja ali je po zakonodaji pogodbenice, ki jo je izrekla, ni več mogoče izvršiti“.

18 Iz ustaljene sodne prakse tudi izhaja, da je treba člen 54 razlagati ob upoštevanju člena 50 Listine (glej v tem smislu sodbo z dne 12. oktobra 2023, INTER CONSULTING, C-726/21, EU:C:2023:764, točka 39 in navedena sodna praksa).

19 V teh okoliščinah je treba šteti, da predložitveno sodišče s svojima vprašanjema v bistvu sprašuje, ali je treba člen 54 KISS v povezavi s členom 50 Listine razlagati tako, da nasprotuje temu, da država članica začne kazenski pregon zoper osebo, osumljeno storitve kaznivega dejanja, če je sodišče druge države članice s sodbo, ki je postala pravnomočna, ugotovilo, da je ta oseba storila ista dejanja, kot so tista, zaradi katerih je bil uveden ta pregon, navedeno osebo spoznalo za kazensko neodgovorno zaradi psihiatričnih motenj in odredilo njeno nastanitev v zavodu za duševno bolne prestopnike, pri čemer je bil ta ukrep nastanitve pogojno odložen s preizkusno dobo petih let, pogoji te odložitve, in sicer obvezno zdravljenje, pa se izpolnjujejo.

20 Na prvem mestu, iz člena 54 KISS je razvidno, da se ta člen ne uporablja le za primer, v katerem je bila oseba obsojena, ampak, splošneje, za vse primere, ko je bil postopek zoper osebo pravnomočno končan.

21 V zvezi s tem je Sodišče že razsodilo, da je cilj člena 54 Schengenske konvencije, da se osebi, ki je bila obsojena in katere izrečena kazen je bila izvršena, ali odvisno od primera, ki je bila v eni državi pogodbenici pravnomočno oproščena, zagotovi, da se lahko znotraj schengenskega območja giblje, ne da bi se ji bilo treba bati, da bo za ista dejanja preganjana v drugi državi pogodbenici (sodba z dne 14. septembra 2023, Volkswagen Group Italia in Volkswagen Aktiengesellschaft, C-27/22, EU:C:2023:663, točka 81 in navedena sodna praksa).

22 Prav tako v skladu s členom 50 Listine nihče ne sme biti ponovno v kazenskem postopku ali kaznovan zaradi kaznivega dejanja, za katero je bil v Uniji v skladu z zakonom s pravnomočno sodbo že oproščen ali obsojen.

23 V zvezi s tem je treba spomniti, da sta za uporabo načela *ne bis in idem* potrebna dva pogoja, in sicer, prvič, da obstaja prejšnja pravnomočna odločba (pogoj „bis“), in drugič, da se prejšnja odločba in poznejši postopek pregona ali poznejše odločbe nanašajo na ista dejanja (pogoj „idem“) (sodba z dne 25. januarja 2024, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova, C-58/22, EU:C:2024:70, točka 47 in navedena sodna praksa).

24 Na eni strani je pogoj „idem“ v tem primeru izpolnjen, saj je predložitveno sodišče ugotovilo, da so dejstva, ki so bila predmet sodbe z dne 18. februarja 2020, in dejstva, ki so predmet postopka v glavni stvari, ista.

25 Na drugi strani pa v zvezi s pogojem „bis“ za to, da se lahko šteje, da je bilo s sodno odločbo pravnomočno odločeno o dejanskem stanju, v zvezi s katerim je bil začet drug postopek, ni potrebno le, da je ta odločba postala pravnomočna, ampak tudi, da je bila izdana na podlagi vsebinske presoje zadeve (glej v tem smislu sodbi z dne 29. junija 2016, Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483, točka 42 in navedena sodna praksa, in z dne 14. septembra 2023, Volkswagen Group Italia in Volkswagen Aktiengesellschaft, C-27/22, EU:C:2023:663, točka 58 in navedena sodna praksa).

26 V obravnavani zadevi gre za tak primer. Iz predloga za sprejetje predhodne odločbe je namreč razvidno, da je bil AB v Avstriji kazensko preganjan, na podlagi tega pa je bila izdana sodba z dne 18. februarja 2020, ki je postala pravnomočna. Predložitveno sodišče navaja, da je bila ta sodba izdana po preučitvi vsebine zadeve in vsebuje na eni strani ugotovitev, da je obdolženec storil dejanja, ki bi, če bi bil štet za kazensko odgovornega, pomenila kaznivo dejanje požiga, in na drugi strani presojo kazenske odgovornosti tega obdolženca.

27 Na drugem mestu, v okoliščinah te zadeve ni treba ugotavljati, ali sodba, s katero se odredi nastanitev osebe v zavodu za duševno bolne prestopnike s pogojno odložitvijo, pomeni „obsodbo“ z izrečeno „kaznijo“ v smislu člena 54 KISS.

28 Sodišče je že razsodilo, da ta člen določa pogoj, da je bila izrečena „kazen“ tudi izvršena, je v postopku izvrševanja ali je po zakonodaji pogodbenice, ki jo je izrekla, ni več mogoče izvršiti (v nadaljevanju: pogoj izvršitve), le v primeru „obsodbe“. Zato omembe „kazni“ ni mogoče razlagati tako, da se za uporabo navedenega člena, razen v primeru obsodbe, določi dodaten pogoj (glej v tem smislu sodbo z dne 29. junija 2016, Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483, točki 40 in 41).

29 Vendar je v tem primeru jasno, da je, če sodba z dne 18. februarja 2020 v zvezi z AB vključuje „obsodbo“ z izrečeno „kaznijo“ v smislu člena 54 KISS, pogoj izvršitve izpolnjen. Sodišče je namreč razsodilo, da je pogojna obsodba „kazen“ v smislu tega člena 54. Tako kazen je treba šteti kot „v postopku izvrševanja“, odkar je obsodba postala izvršljiva in v času preizkusne dobe. Nato je treba kazen po izteku preizkusne dobe šteti za „izvršeno“ v smislu navedenega člena (glej v tem smislu sodbo z dne 18. julija 2007, Kretzinger, C-288/05, EU:C:2007:441, točka 42).

30 V zvezi s tem je treba poudariti, da so bili po navedbah predložitvenega sodišča pogoji pogojne odložitve, obravnavane v postopku v glavni stvari, in sicer obvezno zdravljenje, izpolnjeni vsaj do 6. decembra 2022. Poleg tega iz predloga za sprejetje predhodne odločbe ne izhaja, da je AB te pogoje naknadno kršil ali da zaradi te kršitve ni bil nameščen v zavod za duševno bolne prestopnike.

31 Zato tudi ob predpostavki, da sodba z dne 18. februarja 2020 pomeni „obsodbo“ z izrečeno „kaznijo“ v smislu člena 54 KISS, bi bila taka „kazen“ „izvršena“ v smislu navedenega člena, če bi se preizkusna doba končala, ne da bi bili kršeni pogoji pogojne odložitve, ali bi bila „v postopku izvrševanja“ v smislu tega člena, če bi bil AB po taki kršitvi nameščen v zavod za duševno bolne prestopnike.

32 Da bi se predložitvenemu sodišču dal celovit odgovor, je treba dodati, da je omejitev načela *ne bis in idem*, zapisanega v členu 50 Listine, mogoče upravičiti na podlagi člena 52(1) Listine (sodba z dne 14. septembra 2023, Volkswagen Group Italia in Volkswagen Aktiengesellschaft, C-27/22, EU:C:2023:663, točka 87 in navedena sodna praksa).

33 Kot je navedeno v točki 17 tega sklepa, položaj iz postopka v glavni stvari spada na področje uporabe člena 54 KISS. Vendar ta člen ne določa nobenih omejitev načela *ne bis in idem*, razen pogoja izvršitve, predvidenega v primeru obsodbe, za katerega je Sodišče odločilo, da je združljiv s členom 50 Listine (glej v tem smislu sodbo z dne 27. maja 2014, Spasic, C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, točki 55 in 74). V skladu s tem člen 52 Listine v obravnavani zadevi ni upoštevan.

34 Glede na vse preudarke je treba na postavljeni vprašanji odgovoriti, da je treba člen 54 KISS v povezavi s členom 50 Listine razlagati tako, da nasprotuje temu, da država članica začne kazenski pregon zoper osebo, osumljeno storitve kaznivega dejanja, če je sodišče druge države članice s sodbo, ki je postala pravnomočna, ugotovilo, da je ta oseba storila ista dejanja, kot so tista, zaradi katerih je bil uveden ta pregon, navedeno osebo spoznalo za kazensko neodgovorno zaradi psihiatričnih motenj in odredilo njeno nastanitev v zavodu za duševno bolne prestopnike, pri čemer je bil ta ukrep nastanitve pogojno odložen s preizkusno dobo petih let, pogoji te odložitve, in sicer obvezno zdravljenje, pa se izpolnjujejo.

Stroški

35 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških.

Iz teh razlogov je Sodišče (osmi senat) razsodilo:

Člen 54 Konvencije o izvajanju Schengenskega sporazuma z dne 14. junija 1985 med vladami držav Gospodarske unije Beneluks, Zvezne republike Nemčije in Francoske republike o postopni odpravi kontrol na skupnih mejah, ki je bila podpisana v Schengenu 19. junija 1990 in je začela veljati 26. marca 1995 v povezavi s členom 50 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah,

je treba razlagati tako, da

nasprotuje temu, da država članica začne kazenski pregon zoper osebo, osumljeno storitve kaznivega dejanja, če je sodišče druge države članice s sodbo, ki je postala pravnomočna, ugotovilo, da je ta oseba storila ista dejanja, kot so tista, zaradi katerih je bil uveden ta pregon, navedeno osebo spoznalo za kazensko neodgovorno zaradi psihiatričnih motenj in odredilo njeno nastanitev v zavodu za duševno bolne prestopnike, pri čemer je bil ta ukrep nastanitve pogojno odložen s preizkusno dobo petih let, pogoji te odložitve, in sicer obvezno zdravljenje, pa se izpolnjujejo.

Podpisi